

ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Ο εικοστός αιώνας και ειδικά οι επιστήμες μάς εξασφάλισαν **πολλές βεβαιότητες**, αλλά και μας αποκάλυψαν απέραντες περιοχές **αβεβαιότητων**! Αποδείχθηκε και ομολογείται πια ότι η **ανθρώπινη περιπέτεια είναι άγνωστη**! Διαφεύστηκαν και εγκαταλείφθηκαν οι αιτιοκρατικές απόψεις για **μια ανθρώπινη ιστορία προόδου**. Είμαστε υποχρεωμένοι να προετοιμαστούμε πνευματικά για να αντιμετωπίσουμε **το απροσδόκητο**! Και αυτό είναι έργο **της Παιδείας μας**. Φυσικά όχι μόνον της εξειδικευμένης, η οποία μας προσφέρει λίαν απαραίτητα λεπτομερειακά στοιχεία, αλλά **δεν καλύπτει ολιστικά στην ουσία του τον Άνθρωπο**, ως μοναδική πνευματική οντότητα. Ήτοι, ως **πρόσωπο ευθύνης και δημιουργίας**, όπως και την Κοινωνία οιοδήποτε μεγέθους που δημιουργεί ο άνθρωπος.

Πέραν από οποιαδήποτε απαραίτητη **τεχνική και επιστημονική γνώση** είμαστε υποχρεωμένοι να καταστούμε ικανοί να βρίσκουμε νέες λύσεις στα προβλήματα που είναι **τυχαία, αναπάντεχα και αβέβαια**. Να καταστούμε ικανοί να αναπτύξουμε κατά περίπτωση **ευέλικτες στρατηγικές** σε συνάρτηση με τις πληροφορίες, που λαμβάνουμε κατά την εξέλιξή τους. Είμαστε υποχρεωμένοι να μάθουμε να πορευόμαστε μέσα σε ένα πέλαγος αβεβαιοτήτων με ελάχιστες **νησίδες βεβαιότητας**. Είμαστε πλέον βέβαιοι ότι το μέλλον της Ανθρωπότητας είναι μια **άγνωστη περιπέτεια**, ακριβώς, γιατί δεν έχουμε εγγυημένη **προβλεψιμότητα**. Το **μέλλον παραμένει ανοιχτό και απρόβλεπτο**, καθόσον οι παράγοντες οικονομικοί, κοινωνικοί κλπ. οι οποίοι καθορίζουν την πορεία της ιστορίας βρίσκονται σε **ασταθή και αβέβαιη σχέση με άπειρα και τυχαία περιστασιακά που διακλαδίζουν χαοτικά τη ροή της**.

Οι αρχαίοι πολιτισμοί ζούσαν με την έννοια του κυκλικού χρόνου και εξασφάλιζαν την κανονικότητα με θυσίες ακόμη και ανθρώπων ενίοτε. Οι νεότερες γενεές πίστεψαν στην ιδέα της ιστορικής **προόδου**, που κατέρρευσε ως Μύθος από την πράξη. Φυσικά μπορεί να υπάρξει πρόοδος, αλλά είναι και αυτή **αβέβαιη**. Και μάλιστα κανένας υπερ-υπολογιστής δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσει σταθερή **θετική πρόοδο**. Τα τελευταία γεγονότα των συνεχών κρίσεων, με αποκορύφωμα, τις οίδη ακόμη, **την εξάπλωση του κορωνοϊού**, απέδειξαν έμπρακτα ότι πρέπει να σκεπτόμαστε και να ενεργούμε από μια νέα σκοπιά, όχι μόνον του ατόμου ή κρατών, αλλά και από **πλανητική σκοπιά**.

Η ιστορία εξελίσσεται μέσα σε μια **απρόβλεπτη διαδικασία** και είναι γεμάτη **απρόβλεπτα και τυχαία** τις πιο πολλές φορές γεγονότα. Είναι **γεμάτη αβεβαιότητες**: Ποιος φανταζόταν το 1916 ότι ο ρωσικός στρατός θα διαλυόταν και ότι ένα μικρό περιθωριακό μαρξιστικό κόμμα θα προκαλούσε μια κομμουνιστική επανάσταση τον Οκτώβριο του 1917! Ποιος φανταζόταν το 1941 θα κατέρρευε ο Ναζισμός;! Ποιος φανταζόταν ότι το **1989 η Σοβιετική Αυτοκρατορία θα κατέρρευε!**

Τον **16 αιώνα** μπήκε η ανθρωπότητα στην **πλανητική εποχή** και από τα τέλη του **20ού αιώνα** μπήκαμε στο στάδιο **παγκοσμιοποίησης** της Γης μας, που έγινε πεπερασμένη! Πήραμε στα χέρια μας το **γίνεσθαι** της ζωής μας χωρίς να το γνωρίζουμε. Συμπεριφερόμαστε, όπως **τα ανέμελα παιδιά!** Είμαστε πεπεισμένοι ότι θα βρίσκουμε γύρω μας όλα όσα χρειαζόμαστε χωρίς κανένα περιορισμό. Εκτελέσαμε την εντολή: «Αυξάνεσθε και πληθύνεστε». Ξεπεράσαμε, ίσως, ήδη τα οκτώ δισεκατομμύρια και μάλιστα εφαρμόσαμε και το δεύτερο μέρος της Εντολής : « ...και κατακυριεύσατε αυτής».

Ήδη αρχίζουμε σε έντονο ρυθμό την καταστροφή του Πλανήτη, του μοναδικού σε όλη τη Φύση!!! Ας είμαστε ειλικρινείς νιώθουμε σαν «αποκλεισμένοι» επάνω σε ένα φυσικό αερόστατο που κινείται στο άπειρο! Πέρασαμε από τη νοοτροπία του νομάδα, που περιβάλλεται από ελεύθερους χώρους ανεξάντλητους, στη νοοτροπία του κατ' οίκον περιορισμένου, του έγκλειστου για πάντα στα όριά του. Για να έχουμε εμείς την ευτυχία επάνω στον Πλανήτη **εμποδίζουμε τη γέννηση ενός άλλου!!!** Παίρνουμε μέτρα για μείωση του πληθυσμού με τη «σοφή» σκέψη να μη επιτρέπονται πολλές γεννήσεις!

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι είναι **αδύνατον να προβλεφθεί το μέλλον. Το μέλλον είναι ουσιαστικά αβέβαιο!** Το μόνον **βέβαιο είναι η αβεβαιότητα!** Ο άνθρωπος είναι υποχρεωμένος να **ζήσει με την αβεβαιότητα!** Και, όμως **μπορεί**. Υπάρχει «**πολυφάρμακο**» : Η **Παιδεία**.

Ό,τι αναδύεται από τις εκάστοτε συνθήκες που είναι **απρόβλεπτες** είναι **απροσδόκητο**. Καινοτομίες σε αρχικά μικρή κλίμακα είναι πιθανόν να εξελιχθούν σε μεγάλης κλίμακας επαναστάσεις. Αντίθετα σοβαρά ρεύματα είναι δυνατόν να μην βρουν κατάλληλο έδαφος και να εκτονωθούν. Ακόμη και οι Θρησκείες έτσι γεννήθηκαν και εξελίχθηκαν, όπως και πολλές ιδεολογίες. **Η ανάπτυξη της τεχνολογίας, της βιομηχανίας και του καπιταλισμού προξένησαν την καταστροφή των αρχαίων πολιτισμών**. Εν πολλοίς αλλοίωσαν και τις **βασικές αξίες**, επάνω στις οποίες ο άνθρωπος είχε οικοδομήσει την **συλλογική κοινωνική ζωή**. Η ιστορία μάς προσφέρει και εκπληκτικές δημιουργίες(η Αθήνα πρόσφερε στην ανθρωπότητα **τη Δημοκρατία, τη Φιλοσοφία**). Δεν εξελίσσεται, όμως, **γραμμικά**, αλλά μέσα από διακλαδώσεις, εκτροπές, στασιμότητες που αλληλοεπηρεάζονται **απρόβλεπτα**.

Τελικά είναι γεμάτη από πολιτισμό και βαρβαρότητα, δημιουργία και καταστροφή,.... Η περιπέτεια της ανθρωπότητας είναι συνυφασμένη με την περιπέτεια του Κόσμου, που όπως πλέον επισημονικά αποδεικνύεται είναι αβέβαιη. Μια πορεία, που μοιάζει περισσότερο με «παιχνίδι». Ένα παιχνίδι μεταξύ πολλών παραγόντων σε μια σχέση «διαλόγου» με χαρακτήρα ανταγωνιστικό, άμιλλας και συμπληρωματικό ανάμεσα στην τάξη, την αταξία και την οργάνωση...

Ο Άνθρωπος, ως μοναδικότητα και πρόσωπο, έχει ευδιάκριτα χαρακτηριστικά, τα οποία συνιστούν την ειδοποίησή του διαφορά από τα όντα επί της Γης. Ο άνθρωπος δεν ζει μόνον «με άρτο», αλλά και με ανώτερες ανάγκες-αξίες, όπως η μάθηση, απόλαυση της εργασίας, η δημιουργικότητα. Διαθέτει εκτίμηση προς κάθε είδους αισθήματα. Είναι ικανός να γνωρίζει το σωστό από το λάθος(!), κατά περίπτωση, και μπορεί να συμπεριφέρεται σύμφωνα προς το ανώτερο καλό. Μια πίστη τον διακατέχει προς απόλυτες αυταξίες: αλήθεια, κάλλος, αγαθότητα, αγάπη...

Η ηθική μέριμνα για τον συνάνθρωπο δεν σταματά μόνο στη φροντίδα των πασχόντων, που φυσικά είναι το πρώτιστο καθήκον. Εξίσου απόλυτο καθήκον του και μάλιστα ανωτέρου βαθμού συνιστά η φροντίδα στους υγιείς συνανθρώπους μας και ειδικά τους νεότερους. Η καταβολή κάθε συνδρομής για δημιουργία υγιούς προσωπικότητας. Πρόσωπο ευθύνης για αρμονική συνύπαρξη. Ανθρωπιστική και κοινωνική αγωγή, με τις οποίες τα άτομα βελτιώνονται διαρκώς και ταυτόχρονα αναπτύσσεται μια αρμονική και θετικά συνεργική Κοινωνία που εξασφαλίζει τις καλύτερες συνθήκες βελτίωσης και ανάπτυξης των μελών της.

Η ολιστική πρόοδος κάθε Κοινωνίας μη εξαιρούμενης της Πλανητικής είναι αποκλειστικά έργο και επίτευγμα πολλών ανθρώπων –μελών με ποιοτικές ιδιότητες(αρετές), που αποκτώνται μόνον με την Ολιστική Παιδεία, με την οποία ο άνθρωπος μορφοποιείται ως πρόσωπο και ως μέλος της κοινωνίας. Είμαστε αναγκασμένοι να μεταρρυθμίσουμε την παιδεία μας προς την κατεύθυνση πλαστουργίας Ανθρώπων. Την ανδραγωγία. Επείγει να ξανασκεφτούμε «τι είναι ο άνθρωπος», να ξαναβρούμε τα ερωτήματα των Σοφών της ανθρώπινης Ιστορίας και να δώσουμε απαντήσεις με τα σημερινά δεδομένα των επιστημών και φιλοσοφίας. Να προσανατολίσουμε την Παιδεία μας προς αυτό τούτο το είναι του ανθρώπου. Να αποφύγουμε την εργαλειοποίησή του, είτε αυτή είναι η μορφή πελάτη ή οπαδού.

Η Παιδεία, στην ολιστική της μορφή, είναι η ελπίδα του μέλλοντος, γιατί συνιστά το πιο ισχυρό εργαλείο για κάθε αλλαγή και προσαρμογή στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες. Η Ολιστική παιδεία είναι αρετή, γιατί συνιστά αναδυόμενη δύναμη εξισορρόπησης της αλήθειας, του κάλλους και του γενικού αγαθού. Η ζωή αναδύεται από σύνθεση των αυτών αυταξιών. Όχι από την κατάτμηση. Η κατάτμηση βοηθάει στη μελέτη και την κατανόηση, αλλά χωρίς τη σύνθεση δεν έχουμε ολοκληρωμένη αποτελεσματικότητα. Η χρυσή τομή βρίσκει και συνθέτει το κάθε κρίσιμο σημείο.

Το μέλλον είναι ουσιαστικά αβέβαιο! Η ζωή του κάθε ανθρώπου είναι μια αβέβαιη περιπέτεια, όπως και αυτή ολόκληρης της Ανθρωπότητας. Είμαστε υποχρεωμένοι να ζήσουμε με μια μόνιμη αμβιβολία για το επόμενο βήμα μας. Αυτό συνιστά κακοτυχία μας και είμαστε υποχρεωμένοι να τη διαχειριστούμε. Μπορεί όμως να μετατραπεί σε ...ευλογία, όταν είμαστε προετοιμασμένοι κατάλληλα. Η αβεβαιότητα να μετατραπεί σε «οξυγόνο ζωής», όπως το οξυγόνο σκότωνε τα πρωτόγονα αναερόβια έμβια, έως ότου η ζωή χρησιμοποίησε αυτό τον ρύπο ως αποτοξινωτικό και τώρα πια είναι απόλυτα απαραίτητο! Η αβεβαιότητα σκοτώνει την απλουστευτική γνώση μπορεί να μετατραπεί σε αποτοξινωτικό της πολύπλοκης γνώσης. Να καταστεί ο πρώτιστος παράγοντας δημιουργικότητας και προόδου!

Η πιο ενδεδειγμένη προετοιμασία γίνεται με την ευρεία ολιστική παιδεία, με την οποία μορφοποιείται ο άνθρωπος, ως πρόσωπο και ως μέλος της κοινωνίας. Να μεταρρυθμίσουμε την παιδεία μας προς την κατεύθυνση μορφοποίησης ανθρώπων. Επείγει να ξανασκεφτούμε «τι είναι ο άνθρωπος», να ξαναβρούμε τα ερωτήματα των Σοφών της ανθρώπινης Ιστορίας και να δώσουμε απαντήσεις με τα σημερινά δεδομένα των επιστημών και φιλοσοφίας.

Να προσανατολίσουμε στην Παιδεία προς αυτό τούτο το είναι του ανθρώπου. Να αποφύγουμε την εργαλειοποίησή του, είτε αυτή είναι μορφή πελάτη ή οπαδού!

Η Παιδεία, στην ολιστική της μορφή, είναι «η ισχύς του μέλλοντος», γιατί συνιστά, ίσως, το πιο ισχυρό εργαλείο για κάθε αλλαγή και προσαρμογή στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Δημήτρης Μπάκας
31 Μαΐου 2024